

000306-1

Aulus Gellius (~123 – ~165) napsal ve svých Attických nocích (*Noctes Atticae*) často citovanou větu, (myšlenku), že „pravda je dcerou času“ (*veritas temporis filia est*). Dáme-li to do souvislosti se Aiantovými slovy ze Sofoklovy tragedie *Aias*, že čas rodí vše skryté a pak to opět znovu skrývá, znamenalo by to, že pravda se vždy vyjeví jen nakrátko, aby potom zase zmizela. Platilo by to ovšem jen za podmínky, že se pravda chová jako jiná jsoucná, tedy že sama je něco jako jsoucná, byť původně skryté (něco jako zárodek, který se ještě nenarodil). Gelliiova myšlenka je důležitá pro zkoumání, jak vlastně Řekové a nyní (v něm) Římané chápali pravdu. Když vše srovnáme s hebrejskou tradicí, můžeme formulaci obrátit a říci, že čas je synem pravdy (*tempus filius veritatis est*). Je totiž zásadně nejasno, odkud se vynořuje čas, odkud přichází budoucnost, aby nastala a stala se přítomností. Protože všechno nasvědčuje tomu, že čas nemůžeme chápat jako nějaké předem dané kontinuum, a protože i fyzika nás učí, že čas je neoddělitelně spjat s děním (tj. s „reálným“ a „heterogenním“ – jak říkával Kozák – děním), musíme se pokusit pochopit čas jako něco, co provází dění, jež není ve svém celku „reálným“ (jak to bývalo chápáno), nýbrž jež je děním ve smyslu uskutečňování ještě neuskutečněného. A protože se nelze spokojit s odvozeným uskutečňováním toho druhu, jaký měl na mysli Platónův *Timaios*, když vykládat své pojetí demiurga jako nějakého božského řemeslníka, musíme především dění událostné, které je charakterizováno počátkem, nepřevoditelným jen na to, co předcházelo v „reálném“ čase, tedy počátkem dříve nebyvšího. Čas v hlubším, základnějším smyslu je tedy spjat s děním, jež je přechodem z nejsoucího ve jsoucí, možná přesněji s přechodem z nepředmětného v předmětné, tedy z adventivním uskutečňováním, s příchodem z budoucnosti. To, co přichází z budoucnosti (a tedy absolutně nemůže být chápáno jako jsoucí), je pravda. Dění pravdy je „zjevování“, ale zjevování toho, co tu ještě nebylo (tím je vyloučen každý „*Offenbarungspositivismus*“, který zjevení redukuje na zjevnost dříve skrytého).

(Písek, 000306-1.)